Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การออกแบบสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจกรณีศึกษา: เด็กนักเรียนโรงเรียนวัดสังวรพิมลไพบูลย์ (จันทานุกูล) จังหวัดนนทบุรี

The Media Design to Enhance Generosity.Case Study: Pupils at Watsangwornpimonpaiboon School, Nonthaburi.

สมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์ (Samilha Limjiasahapong)[**]
ประดิพัทธุ์ เลิศรุจิดำรงค์กุล (Pradiphat Lertrujidumrongkul)[*,**]

บทคัดย่อ

จากการสำรวจต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนทั่วประเทศไทยในปี 2553 พบว่ามีความอ่อนแอในเรื่องของความมีน้ำใจที่เหลือเพียงร้อยละ 34 อีกทั้งยังถูกระบุอยู่ในคุณธรรมขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และในข้อที่ 6 ของค่านิยมหลัก 12 ประการตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติอีกด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความมีน้ำใจเป็นคุณธรรมที่สำคัญและควรปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชนไทย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1) ค้นหาอัตมโนทัศน์ด้านความมีน้ำใจของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 2) ศึกษากิจกรรมทางศิลปะและการออกแบบตัวละครเพื่อหาวิธีที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 และ 3) นำผลการศึกษาทั้งหมดมาออกแบบสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ สมมุติฐานการศึกษา คือสื่อและตัวละครในนิทานที่ออกแบบมาจากอัตมโนทัศน์ของเด็กเป็นแรงผลักดันให้เด็กมีน้ำใจกับคนอื่นๆ ในชีวิตจริง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากเด็กปฐมวัยเพศชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดสังวรพิมลไพบูลย์ (จันทานุกูล) จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยและมีการสังเกตพฤติกรรมความมีน้ำใจของเด็กร่วมด้วย

ผลการวิจัยพบว่า จากการสอบถามคุณครูประจำชั้นของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 2 เด็กส่วนใหญ่ขาดความมีน้ำใจ ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อน การช่วยเหลือคุณครู เป็นต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกนิทานมาเป็นส่วนหลักเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจผ่านตัวละครในนิทานที่นำมาจากอัตมโนทัศน์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 เนื่องจากพบว่าสิ่งของที่เด็กไม่ใช่เจ้าของ แต่เด็กให้ความสำคัญและอยากแบ่งปัน คือ

[**] นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์ นักศึกษาหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Samilha Limjiasahapong, Master of Fine Arts Program, Department of Arts and Design, Faculty of Decoractive Arts, Silpakorn University, ay_ahlimass@hotmail.com, 089-168-3599

[***] รองศาสตราจารย์ประดิพัทธุ์ เลิศรุจิดำรงค์กุล อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Associate Professor Pradiphat Lertrujidumrongkul, Advisor, Master of Fine Arts Program, Department of Arts and Design, Faculty of Decoractive Arts, Silpakorn University, denaarrus@hotmail.com, 084-314-7474

หนังสือนิทาน และจากการทดสอบการให้สิ่งของของเด็กพบว่า เด็กมีการแบ่งปันสิ่งของที่สำคัญกับตัวเด็กเพียงร้อยละ 26.67 เท่านั้น ส่วนหนึ่งมาจากเด็กเขินอายและไม่กล้าแสดงออก ผู้วิจัยได้ทำกิจกรรมและสร้างสื่ออื่นๆ ผ่านงานศิลปะและการออกแบบเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ โดยแบ่งชุดความมีน้ำใจ ออกเป็น 3 ชุด ได้แก่ 1. ชุดน้ำใจ...ใจแบ่งปัน 2. ชุดน้ำใจ...ใจช่วยเหลือ 3. ชุดน้ำใจ...ใจเสียสละ โดยในแต่ละชุดจะประกอบด้วย หนังสือนิทาน สมุดระบายสี และของเล่นประกอบหนังสือนิทาน ทั้งนี้หนังสือนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชอบและอยากแบ่งปัน เมื่อเด็กรู้จักและคุ้นเคยกับตัวละครในนิทานแล้ว เด็กก็จะมีการแสดงออกของพฤติกรรมตามตัวละครที่ได้กลายเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ตามกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบของ Bandura ในการเรียนรู้จากสื่อนิทานทำให้เด็กปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านความมีน้ำใจ ซึ่งพบว่าเมื่อเป็นสิ่งของที่มีความสำคัญกับตัวเด็ก เด็กมีการแสดงออกถึงความมีน้ำใจเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 โดยเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสื่อ เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงออกถึงการแบ่งปัน มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และตัวละครในนิทานที่นำมาจากอัตมโนทัศน์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นแรงผลักดันให้เด็กมีน้ำใจกับคนอื่นๆ ในชีวิตจริงได้มากขึ้นด้วย

คำสำคัญ : อัตมโนทัศน์, ตัวแบบสัญลักษณ์, นิทาน, ความมีน้ำใจ

Abstract

From the survey of juveniles' life assets in Thailand (2010), the juveniles had generosity in only 34 percent of 4 cases of weakness, even though it was identified as basic morality by the Ministry of Education and announced by the Head of the National Council for Peace and Order to be No. 6 in the 12 values. Therefore, the generosity was an important moral that should be indoctrinated to the juvenile.

The purposes of this research were: to find self-concept in the generosity of early childhood pupils, to study about character design and art activities for the pupils in appropriate ways and use the media design from all researches for enhancing generosity. The hypothesis of study indicated that the media and character designed from early childhood pupils' self-concept in tale books can motivate them to have generosity with other people in their real life. This research was a mixed method between quantitative and qualitative researches by making pre-post tests and single-group activities. The sample group selected from purposive sampling included 30 male and female pupils who aged 5-6 years old, study at a Kindergarten Level 2 in Watsangwornpimonpaiboon School, Nonthaburi. The researcher created an activity for early childhood pupils and observed the generosity behavior of early childhood pupils too.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

From the results of this research were found that most early childhood pupils still lacked the generosity from asking the teacher, so the researcher chose the tale as the main part of activities and media design to enhance the generosity through the character in the tale from their self-concept. The researcher found that the tale book wasn't theirs, but it was important for them to shared/gave to other people. The pre-test revealed that the pupils shared/gave the things to others only 26.67 percent, and some parts of them were shy and didn't dare to share/give the things to others. The researcher created the activities and the media of art and design to enhance the generosity by 3 sets of generosity 1) The generosity...Share/Give. 2) The generosity...Help. 3) The generosity...Sacrifice. A set included the tale book, the colored book and the toy story. In addition, it was found that the tale book was what they liked and wanted to share/give to others. When they know and are familiar with the character in the story tale, they want to share/give the things to others. Their behavioral expression followed the character as the symbolic model from Observational Learning of Bandura. Learning from the media makes early childhood pupils modify the behavior of generosity by increasing to 20 people (66.66 percent) and the character from their self-concept can motivate them to have the generosity with others in their daily lives.

Keywords: Self-Concept, Symbolic model, Tale book, Generosity

บทนำ

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ไม่หยุดนิ่งในปัจจุบันและการเติบโตของเทคโนโลยีที่ขับเคลื่อนไป ประเทศชาติบ้านเมืองก็ต้องพัฒนาต่อในทิศทางที่ดีขึ้น สิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต คือเด็กและเยาวชนของชาติ จากคำกล่าวที่ทุกคนรู้จักกันเป็นอย่างดีว่า "เด็กในวันนี้ คือผู้ใหญ่ในวันหน้า" โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย (แรกเกิด - 6 ปี) เด็กในวัยนี้จัดได้ว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญที่สุดของชีวิตเพราะเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว (จิระนันท์ ชินพา, 2556: 1263) ระบบประสาทและสมองเจริญเติบโตสูงที่สุด เมื่อเด็กได้รับการดูแลที่ดีจากครอบครัว ได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมพร้อมทั้งได้รับโอกาสที่ดีในการศึกษาเล่าเรียนแล้ว ก็ย่อมเชื่อว่าเด็กเหล่านี้จะเติบโตไปในทิศทางที่ดีและเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเจริญให้กับประเทศชาติต่อไป หากเด็กเหล่านี้เติบโตไปไม่เข้มแข็งพอก็ย่อมนำไปสู่เส้นทางที่ไม่พึงปรารถนาได้ จึงจำเป็นต้องสร้างเสริมภูมิคุ้มกันให้เด็กมีต้นทุนชีวิตที่เข้มแข็ง สำนักพิมพ์คมชัดลึก (2554: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงการสำรวจเด็กและเยาวชนทั่วประเทศไทยในเรื่องต้นทุนชีวิตของเด็กไทยปี 2553 ที่ผ่านมาพบว่ามี 4 เรื่องที่ยังอ่อนแอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความมีน้ำใจที่เหลือเพียงร้อยละ 34, การกล้าทำความดีเหลือเพียงร้อยละ 40, การรู้เท่าทันสื่อทั้งภายในและนอกบ้านไม่ถึงร้อยละ 50 และสุดท้ายเด็กและเยาวชนไทยยังขาดการใส่ใจใฝ่รู้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นและศาสนา ปิมปภา ร่วมสุขและคณะ (2558: 906) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ ดร. ปัญญา รุ่งเรือง เกี่ยวกับต้นทุนชีวิตของเด็กไทยและสภาพของ

สังคมในปัจจุบันว่ากำลังจะก้าวเข้าสู่สภาวะขาดแคลนความมีน้ำใจมากขึ้น ด้วยสภาพทางการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือมีความย่อหย่อนทางคุณธรรมและจริยธรรม มีความเห็นแก่ตัวมากกว่าส่วนรวมและถูกครอบงำด้วยวัตถุนิยม จนเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แถลงผ่านรายการโทรทัศน์ ‘คืนความสุขให้คนในชาติ’ ถึงค่านิยมหลัก 12 ประการ ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยให้เหตุผลว่าการจะสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็งได้นั้นคนต้องเข้มแข็งก่อน ทั้งนี้ ค่านิยมหลัก 12 ประการ ได้แก่ 1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม 3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม 5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน 7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง 8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีการนำเอาไปแต่งเพลงเพื่อกล่อมเกลาให้เด็กเติบโตและพัฒนาทั้งในด้านความสามารถ คุณธรรมและศีลธรรม จะเห็นได้ว่าจากค่านิยม 12 ประการที่ได้ยกมานี้มีการกล่าวถึง ความมีน้ำใจอยู่ในข้อ 6 คือ มีศีลธรรม รักษาความซื่อสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการได้เห็นสมควรให้ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการแก่เด็กและเยาวชนไทย ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ จากทั้งหมดที่กล่าวมานี้จึงเห็นได้ว่า ความมีน้ำใจนั้นเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชนไทยเพราะสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งที่จะสร้างต้นทุนชีวิตให้สามารถเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีน้ำใจในวันข้างหน้าต่อไป

เมื่อหากต้องการปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรมในด้านความมีน้ำใจแล้ว สิ่งที่จะสามารถทำให้แทรกซึมเข้าไปในจิตใจของเด็กได้คือรูปแบบวิธีการสื่อสารที่เข้าใจเด็กและเด็กชื่นชอบ โดยทำความเข้าใจจากอัตมโนทัศน์ของเด็ก อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) อัตตะ (ตัวตน) มโน (จิต, ความคิด) ทัศนะ (ความคิดเห็น) คือ แนวคิดที่บุคคลมีต่อตัวตนของตนเอง ดวงกมล สังสกุลณีย์ (2552: 13) ได้กล่าวถึง อัตมโนทัศน์ คือ ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองทั้งที่ดีและไม่ดี ความรู้สึกเหล่านี้เกิดจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อที่บุคคลมีต่อตนเองทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม อันเป็นผลมาจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล อัตมโนทัศน์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามวุฒิภาวะและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ความรู้สึกนึกคิดนี้อาจจะมีทั้งด้านที่ดีและไม่ดี หากสามารถปรับเปลี่ยนอัตมโนทัศน์ให้เป็นอัตมโนทัศน์ที่ดีได้ ก็สามารถกำหนดพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมก็จะช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่ดีที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ พฤติกรรมที่ดีนอกจากมีอัตมโนทัศน์ที่ดีแล้วยังสามารถใช้ตัวแบบมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้อีกด้วย จากกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบของ Bandura ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบประกอบด้วย 4 กระบวนการ โดยเมื่อมีตัว

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

แบบก็จะมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสนใจ ต่อด้วยกระบวนการเก็บจำ เกิดกระบวนการเลียนแบบและกระบวนการจูงใจ ผลสุดท้ายเกิดการกระทำหรือพฤติกรรมตามตัวแบบ ซึ่งตัวแบบอาจมีได้ทั้งแบบมีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์ ทั้งนี้เด็กเล็กมีการเรียนรู้จากตัวแบบสัญลักษณ์ได้ดีกว่าเด็กโต (ปวรี กาญจนภี, 2552: 9-11) การค้นหาอัตมโนทัศน์ของเด็กสามารถค้นหาและสร้างตัวแบบได้จากแบบทดสอบและการจัดกิจกรรม ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับเด็กในแต่ละวัยแตกต่างกันตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น วัย 3-4 ปี มีความสนใจประมาณ 8-12 นาที วัย 4-5 ปี มีความสนใจประมาณ 12-15 นาที วัย 5-6 ปี มีความสนใจประมาณ 15-20 นาที โดยขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน จะมีทั้งการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การพัฒนาอารมณ์จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาสังคมนิสัย การพัฒนาการคิด การพัฒนาภาษา และการส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560, 2560: 41-42) จะเห็นได้ว่านอกจากการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมแล้ว การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ก็เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับเด็กที่สามารถครอบคลุมการพัฒนาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งเด็กในช่วงวัยนี้โครงสร้างสมองซีกขวาทำงานได้ดีมากเกี่ยวกับงานศิลปะ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์สูง กิจกรรมศิลปะที่เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ การวาดภาพ ระบายสี งานกระดาษ งานปั้นและงานประดิษฐ์ ศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีจึงมีความเหมาะสมทั้งสำหรับการทำกิจกรรมและค้นหาอัต-มโนทัศน์ของเด็ก เพราะเมื่อเด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็กสามารถที่จะถ่ายทอดและสื่อสารจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์จากมโนภาพ ความรู้สึกนึกคิดผ่านการวาดภาพระบายสีได้อย่างอิสระเสรีออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้โดยไม่ต้องรู้สึกกดดันหรือโดนบีบคั้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ กรณีศึกษา: เด็กนักเรียนโรงเรียนวัดสังวรพิมลไพบูลย์ (จันทานุกูล) จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำความมีน้ำใจกลับไปให้เด็กในรูปแบบของสื่อนี้ผ่านหนังสือนิทานสอนคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ โดยผู้วิจัยได้แบ่งชุดความมีน้ำใจ ออกเป็น 3 ชุด ได้แก่ 1. ชุดน้ำใจ...ใจแบ่งปัน 2. ชุดน้ำใจ...ใจช่วยเหลือ 3. ชุดน้ำใจ...ใจเสียสละ ในแต่ละชุดจะประกอบด้วย หนังสือนิทาน สมุดระบายสี และของเล่นประกอบหนังสือนิทาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อค้นหาอัตมโนทัศน์ด้านความมีน้ำใจของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2
2. เพื่อศึกษากิจกรรมทางศิลปะและการออกแบบตัวละครเพื่อหาวิธีที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2
3. เพื่อนำผลการศึกษาทั้งหมดมาออกแบบสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ

วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อนำมาซึ่งการออกแบบสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรม**ด้านความมีน้ำใจให้กับเด็กปฐมวัย** มีการทำกิจกรรมทั้งหมด 5 กิจกรรม โดยใช้นิทานเป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้เด็กได้รู้จักความมีน้ำใจ โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เด็กปฐมวัยเพศชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดสังวรพิมลไพบูลย์ (จันทานุกูล) จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรต้นที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ อัตมโนทัศน์ของเด็ก

2.2 ตัวแปรตาม คือ เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความมีน้ำใจผ่านสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ

3. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลดังนี้

3.1 อัตมโนทัศน์ของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2

3.2 การใช้ภาพประกอบ การออกแบบตัวละคร

3.3 ตัวแบบสัญลักษณ์จากกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบของ Bandura

3.4 กิจกรรมทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 5-6 ปี

3.5 ตารางกิจกรรมการเรียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละวัน

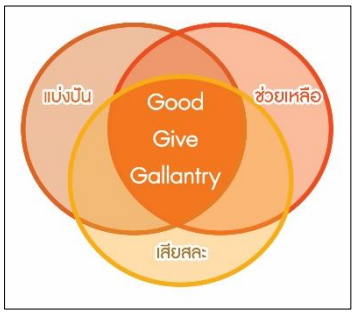
3.6 การทำหนังสือนิทานและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 5-6 ปี

3.7 ความมีน้ำใจ 3 ด้าน

3.7.1 น้ำใจ...ใจแบ่งปัน

3.7.2 น้ำใจ...ใจช่วยเหลือ

3.7.3 น้ำใจ...ใจเสียสละ

ภาพที่ 1 แสดงภาพกรอบความคิดความมีน้ำใจ

ที่มา: นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลา 4 เดือน โดยผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ ตัวแบบสัญลักษณ์ ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 การสร้างภาพประกอบ การออกแบบตัวละคร และการทำหนังสือนิทาน

ช่วงที่ 2 สำรวจพื้นที่พร้อมติดต่อพูดคุยพบปะกับผู้อำนวยการโรงเรียนและคุณครูประจำชั้นระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2

ช่วงที่ 3 ทำกิจกรรมทั้งหมด 5 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมจะอยู่ที่ 1 กิจกรรมต่อ 1 สัปดาห์ ใช้เวลาในแต่ละกิจกรรมประมาณ 30-40 นาที โดยกิจกรรมจะอยู่ในช่วงเช้า เวลา 9.50-10.30 น. ซึ่งเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีตามตารางกิจกรรมของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดสังวรพิมลไพบูลย์ (จันทานุกูล) จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

ก่อนเริ่มกิจกรรม พบปะพูดคุยแนะนำตัวทำความสนิทสนม

ก่อนเริ่มกิจกรรม ทดสอบการแบ่งปัน

กิจกรรมที่ 1 เล่านิทานพร้อมแนะนำตัวละคร

กิจกรรมที่ 2 วาดภาพระบายสีจากจินตนาการ

กิจกรรมที 3 พูดคุยเกี่ยวกับตัวละครในนิทานและเลือกตัวละครที่ชอบ

กิจกรรมที่ 4 เล่านิทานพร้อมหนังสือนิทานที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นและเลือกระบายสี

กิจกรรมที่ 5 แบบทดสอบหลังกิจกรรมผ่านการวาดภาพระบายสี

ช่วงที่ 4 สรุปและสร้างสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ

ช่วงที่ 5 ใช้สื่อและปรับปรุงแก้ไข

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยดังนี้

5.1.1 เตรียมความรู้ในเรื่องของข้อมูลเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 5-6 ปี เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้น

5.1.2 เตรียมความรู้ในเรื่องของกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้และต้องคำนึงให้ครอบคลุมพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งนี้กิจกรรมที่เกิดขึ้นในการวิจัยเป็นกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ-นิ้วมือ โดยจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการวาดรูประบายสีด้วยสีเทียน ทั้งนี้นอกจากพัฒนากล้ามเนื้อเล็กแล้วยังพัฒนาอารมณ์จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านการมีน้ำใจอีกด้วย ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของเด็ก ทั้งนี้ในกิจกรรมจะอยู่ที่ระยะเวลา 30-40 นาที ซึ่งเด็กในวัย 5-6 ปี มีความสนใจประมาณ 15-20 นาที ในการทำกิจกรรมได้ให้มีความสมดุลกันของกิจกรรมโดยแบ่งเป็นกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมเดี่ยว

5.1.3 เตรียมความรู้ในเรื่องการทำหนังสือนิทานและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ในการออกแบบตัวละคร เป็นการออกแบบบุคลิกของตัวละครอย่างมีเอกลักษณ์ ผ่านกระบวนการทางความคิด การวางแผน การค้นคว้า การออกแบบ การร่างแบบ และการพัฒนา เกิดเป็นตัวละครที่มีบุคลิกที่เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่และมีเสน่ห์ดึงดูดความน่าสนใจ อีกทั้งเนื้อเรื่องก็เป็นส่วนสำคัญกับการเข้าใจตัวละคร ช่วยแสดงความชัดเจนของบุคลิกลักษณะของตัวละครได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และข้อจำกัดต่างๆ ในเนื้อเรื่องยังเป็นตัวกำหนดขอบเขตบุคลิกลักษณะของตัวละครอีกด้วย โดยการออกแบบตัวละครมักต้องคำนึงถึง ชนิดของตัวละคร ขนาดของตัวละคร ลักษณะเฉพาะทางกายภาพ ลักษณะนิสัย สไตล์ของตัวละคร เพศ เครื่องแต่งกาย และบทบาทของตัวละคร เป็นต้น (ธำรงศักดิ์ นิ่มอนุสสรณ์กุล, 2555: 2-12)

5.1.4 เตรียมความรู้จากการสอบถามคุณครูประจำชั้น

5.1.5 สรุปและนำไปปรับใช้สำหรับการทำกิจกรรม

5.2 สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปผลเพื่อนำไปสู่การออกแบบสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ

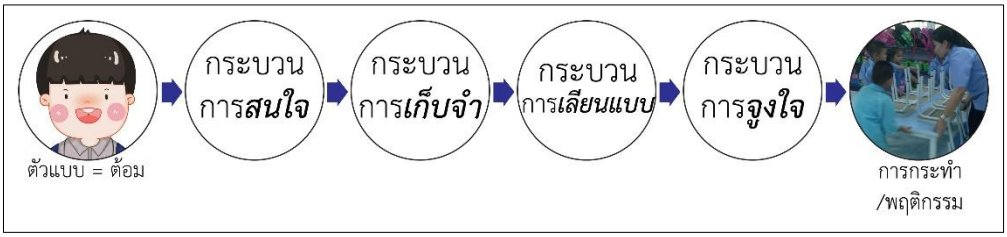
5.2.1 แบบทดสอบความมีน้ำใจ โดยตั้งคำถามถามเด็ก

5.2.2 แบบทดสอบความมีน้ำใจ โดยแบบทดสอบวาดรูประบายสี

5.2.3 การสังเกตพฤติกรรมความมีน้ำใจในระหว่างทำกิจกรรม

6. ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมไว้ทั้งหมด 5 กิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ โดยใช้นิทานที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเป็นตัวหลักของกิจกรรม สำหรับนิทานที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นมานั้นมีเรื่องราวเพื่อสื่อสารถึงความมีน้ำใจ โดยสร้างตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จากทฤษฎีในเรื่องกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบของ Bandura (ปวรี กาญจนภี, 2552: 9-11)

ภาพที่ 2 แสดงภาพตัวแบบของ Bandura

ที่มา: นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์

ผ่านการเล่าเรื่องให้ออกมาเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนและเป็นเรื่องราวในชีวิตประจำวันของเด็ก มีชื่อเรื่องว่า “ต้อมใจดี” โดยแบ่งเป็น 3 ตอน เพื่อสื่อถึงความมีน้ำใจใน 3 ด้าน คือ 1. ต้อมใจดี ตอน น้ำใจ...ใจแบ่งปัน 2. ต้อมใจดี ตอน น้ำใจ...ใจช่วยเหลือ และ 3. ต้อมใจดี ตอน น้ำใจ...ใจเสียสละ เป็นเรื่องราวของ ‘ต้อม’ เด็กผู้ชายวัยอนุบาลอาศัยอยู่กับคุณปู่สองคนที่บ้านคุณปู่ทำสวนปลูกส้ม ในแต่ละวันคุณปู่จะพาต้อมไปโรงเรียนและมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น ในเนื้อเรื่องมีการเล่าถึงพฤติกรรมความมีน้ำใจแบบซ้ำๆ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจเกี่ยว

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

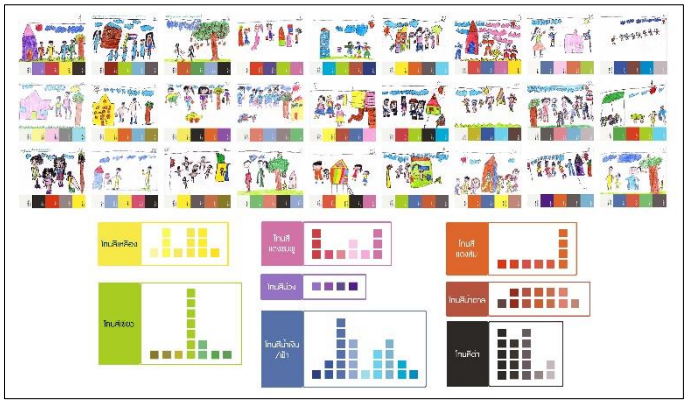
ความมีน้ำใจ อีกทั้งยังเล่าถึงผลตอบแทนพร้อมข้อคิดในตอนจบ สำหรับตัวละครในเรื่องได้กำหนดให้ลักษณะและอายุของตัวละครใกล้เคียงกับเด็กปฐมวัยในช่วงชั้นอนุบาล มีลักษณะที่จดจำได้ง่าย และชื่อเพื่อนของต้อมส่วนหนึ่งมาจากชื่อของเด็กกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เด็กรู้สึกคุ้นเคย ก่อนที่จะเริ่มทำกิจกรรมได้มีพบปะพูดคุยแนะนำตัวทำความสนิทสนมกับเด็กเพื่อให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายและไม่เขินอาย ต่อมาทดสอบการแบ่งปันโดยไม่ได้บอกเด็กก่อนว่าแบบทดสอบเกี่ยวกับเรื่องอะไร ซึ่งได้ทำการขอสิ่งของที่สำคัญมาก สำคัญรองลงมา และสำคัญที่สุดตามลำดับกับเด็กเรียงตามรายบุคคลเพื่อหาอัตมโนทัศน์ของเด็กเกี่ยวกับการแบ่งปัน ผู้วิจัยจดบันทึกข้อมูลตามรายชื่อและกรอกชื่อสิ่งของที่เด็กให้ เมื่อทำแบบทดสอบครบทุกคน ครูประจำชั้นได้อธิบายถึงความมีน้ำใจให้กับเด็ก

ต่อมาเป็นช่วงของการทำกิจกรรมทั้งหมด 5 กิจกรรม ในกิจกรรมแรกได้นำนิทานที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นมาใหม่มาเล่าให้เด็กฟัง โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้เล่า พร้อมแนะนำตัวละครบรรยายลักษณะรูปร่างหน้าตาของตัวละครในนิทานให้ฟังเพื่อเด็กสามารถนึกคิดและจินตนาการตามเนื้อเรื่องที่ครูประจำชั้นเล่าไปด้วย เมื่อเล่านิทานเสร็จได้มีการทบทวนสิ่งที่เล่าให้ฟัง โดยครูประจำชั้นจะเป็นผู้ถามคำถามกับเด็ก อย่างเช่น ในนิทานตัวละครหลักคือใคร ต้อมกับคุณปู่ปลูกผลไม้อะไร เพื่อนของต้อมมีใครบ้าง สิ่งสำคัญของนิทานเรื่องนี้คืออะไร ซึ่งเด็กก็สามารถตอบคำถามได้ครบถ้วน ชัดเจน และเข้าใจว่านิทานเรื่องนี้ต้องการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องอะไร กิจกรรมที่ 2 ครูประจำชั้นได้จัดเตรียมกระดาษและสีเทียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีสีเทียน 1 กล่อง ให้เด็กรู้จักการแบ่งปันสีกันใช้กับเพื่อนๆ ในกลุ่ม สำหรับกิจกรรมนี้เป็นการวาดภาพระบายสีจากความนึกคิดและจินตนาการของเด็กหลังการฟังนิทานที่แต่งขึ้น โดยจะมีการทบทวนความจำของเด็กโดยเล่านิทานไป ถามคำถามไป เพื่อให้เด็กสามารถนำอัตมโนทัศน์ของตนเองไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ที่มีต่อตนเอง ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างลักษณะหน้าตา สิ่งที่เรียนรู้จากการใช้ชีวิตในกิจวัตรประจำวัน ตนเองตามอุดมคติ ตนเองที่อยากให้เป็น พร้อมกับจินตนาการจากการสื่อสารกับจิตใต้สำนึก ผ่านการวาดภาพระบายสี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บผลงานของเด็กมาวิเคราะห์หาโทนสีและลักษณะของตัวละครต่อไป กิจกรรมที่ 3 ผู้วิจัยได้ออกแบบละครในเรื่อง “ต้อมใจดี” มีตัวละครทั้งหมด 10 ตัวละคร โดยมีเพื่อนของต้อมทั้งหมด 6 คน ผู้วิจัยออกแบบตัวละครมา 6 แบบ เพื่อให้เด็กเลือกแบบของตัวละครที่ตัวเองชอบหรือตัวละครที่อยากเป็น โดยแบบตัวละครแต่ละตัวทั้ง 6 แบบนี้มาจากการวิเคราะห์หาลักษณะของตัวละครที่เด็กวาดจากกิจกรรมที่ 2 และออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะของตัวละครที่ได้เล่าให้เด็กฟังตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 เมื่อเด็กเลือกแบบตัวละครที่ชอบแล้ว ผู้วิจัยได้นำมารวบรวมและสรุปผลลักษณะของตัวละครต่อไป กิจกรรมที่ 4 ผู้วิจัยได้นำผลสรุปจากกิจกรรมที่ 2 และ 3 มาสร้างเป็นภาพประกอบนิทาน โดยนิทานมีจำนวน 16 หน้าไม่รวมปกหน้าและหลัง ข้อความที่บรรยายภาพประกอบมีความสั้นและกระชับได้ใจความนำมาแจกให้เด็กอ่านพร้อมดูภาพประกอบไปด้วย เมื่ออ่านนิทานจบ ผู้วิจัยได้นำสมุดระบายสีที่ผู้วิจัยทำขึ้นจากหนังสือนิทานมาพร้อมกับครูประจำชั้นได้จัดสีเทียนไว้ให้ โดยให้เด็กแบ่งเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีสีเทียน 1 กล่องเช่นเดิม ให้เด็กระบายสีฉากที่ชอบจากนิทานเพื่อดูว่าส่วนของนิทานและภาพประกอบในหน้าไหนที่เด็กแต่ละคนชอบ กิจกรรมที่ 5 เป็นกิจกรรมสุดท้าย แบบทดสอบหลังการอ่านนิทาน ซึ่งผู้จัดทำได้จัดเตรียมแบบทดสอบให้เด็กวาดรูปและระบายสีจำนวน 2 หน้า ในแบบทดสอบจะให้เด็กสมมุติว่าถ้าตนเองเป็นต้อมจะอย่างไรและถ้าตนเองเป็นเพื่อนของต้อมจะทำอย่างไร

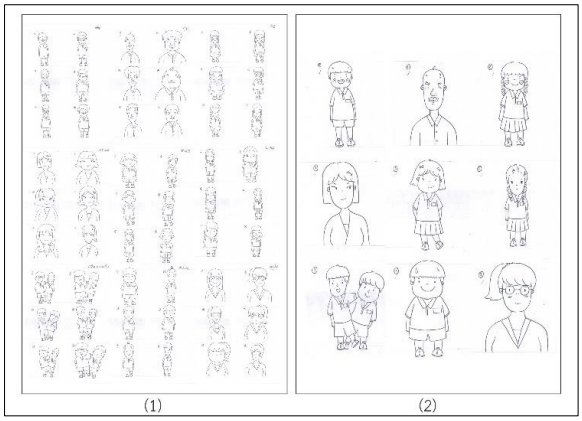
หลังจากเสร็จทุกกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำผลจากกิจกรรมทั้งหมดมารวบรวมและสรุปอีกครั้งเพื่อสร้างสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจจำนวน 3 ชุด 1. น้ำใจ...ใจแบ่งปัน 2. น้ำใจ...ใจช่วยเหลือ 3. น้ำใจ...ใจเสียสละ ซึ่งจะประกอบไปด้วยหนังสือนิทาน สมุดระบายสี และของเล่นประกอบนิทาน

ภาพที่ 3 แสดงภาพกิจกรรมต่างๆ
ที่มา: นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์

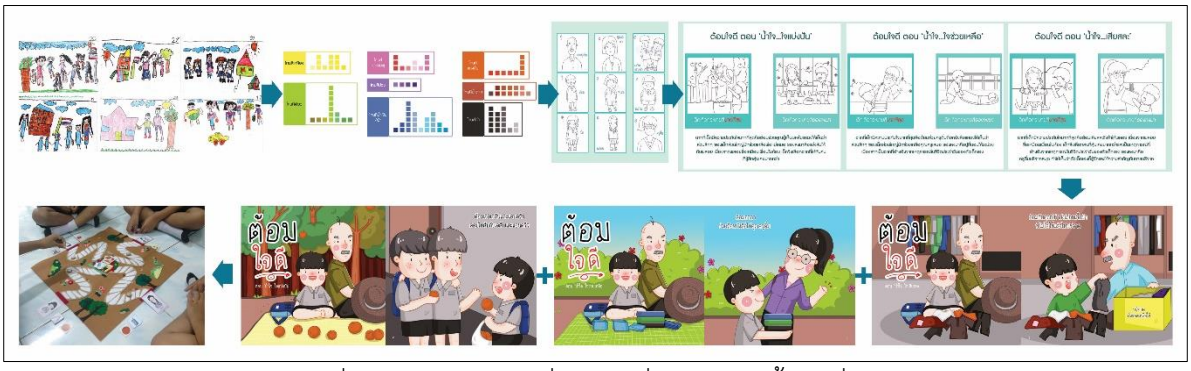

ภาพที่ 4 แสดงภาพวาดระบายสีของเด็กหลังจากฟังนิทานพร้อมนำมาวิเคราะห์หาโทนสี
ที่มา: นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์

ภาพที่ 5 (1) ผู้วิจัยออกแบบตัวละครมา 6 แบบ, (2) แบบตัวละครที่ถูกเลือก
ที่มา: นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ภาพที่ 6 แสดงการได้มาซึ่งนิทานเรื่องต้อมใจดีทั้ง 3 เรื่อง
ที่มา: นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการออกแบบสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดสังวรพิมล-ไพบูลย์ (จันทานุกูล) จังหวัดนนทบุรี พบว่าสื่อที่ใช้ศิลปะและการออกแบบเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ จำนวน 3 ชุด 1. น้ำใจ...ใจแบ่งปัน 2. น้ำใจ...ใจช่วยเหลือ 3. น้ำใจ...ใจเสียสละ ซึ่งจะประกอบไปด้วยหนังสือนิทาน สมุดระบายสี และของเล่นประกอบนิทาน สามารถพิสูจน์ได้ว่าสื่อเหล่านี้ทำให้เด็กมีความรู้สึกสนใจ กระตือรือร้นที่จะเปิดรับ มีความเข้าใจและกล้าแสดงออกด้านความมีน้ำใจมากขึ้น

สื่อด้านหนังสือนิทาน สมุดระบายสี พบว่าหนังสือนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชอบและอยากแบ่งปัน เมื่อได้นำเอาเรื่องความมีน้ำใจมาอยู่ในหนังสือนิทานเด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะรับฟังและเข้าใจในเรื่องความมีน้ำใจ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1. น้ำใจ...ใจแบ่งปัน 2. น้ำใจ...ใจช่วยเหลือ 3. น้ำใจ...ใจเสียสละ ฉากในนิทานที่เด็กชื่นชอบมากที่สุดคือ ฉากเตรียมของเพื่อนำไปแบ่งปันให้คนอื่นๆ ฉากช่วยเหลือคุณครู และฉากเสียสละชิงช้าให้เพื่อน อีกทั้งเมื่อตัวละครมีลักษณะใกล้เคียงกับตัวเด็ก ตัวเด็กเองก็อยากที่จะเป็นเหมือนในตัวละครไม่ว่าจะเป็นผู้ให้หรือผู้รับ และเมื่อเด็กได้มาระบายสีจากสมุดระบายสี ทำให้เด็กได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมแบ่งปันไปกับเรื่องราวในนิทาน สิ่งที่เด็กอยากแบ่งปันมากที่สุดคือ ขนม

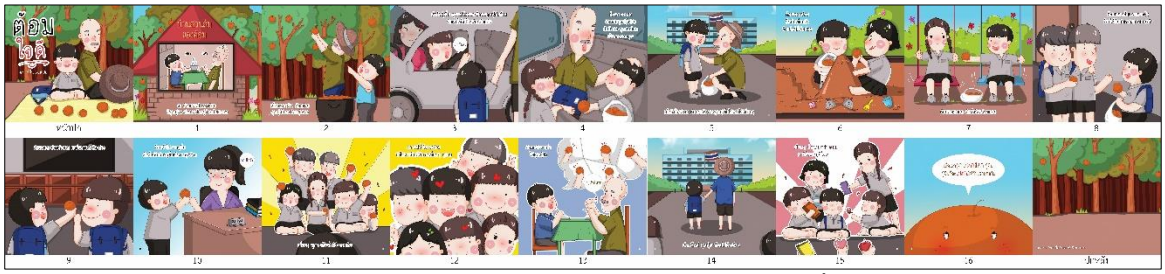
จากหนังสือนิทาน สมุดระบายสี ผู้วิจัยได้ออกแบบของเล่นประกอบนิทานเพื่อให้เด็กได้มีการเรียนรู้ในเรื่องความมีน้ำใจเพิ่มมากขึ้นอีก โดยเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสื่อ เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงออกถึงการแบ่งปัน มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และตัวละครในนิทานที่นำมาจากอัตมโนทัศน์ของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นแรงผลักดันให้เด็กมีน้ำใจกับคนอื่นๆ ในชีวิตจริงได้มากขึ้นด้วย

ภาพที่ 7 ภาพแสดงตัวอย่างผลงาน
ที่มา: นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์

ภาพที่ 8 ภาพแสดงตัวอย่างของเล่นประกอบนิทาน
ที่มา: นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์

ภาพที่ 9 ภาพแสดงตัวอย่างหนังสือนิทานเรื่อง ต้อมใจดี ตอน น้ำใจ...ใจแบ่งปัน
ที่มา: นางสาวสมิหลา ลิ่มเจียสหพงษ์

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดสังวรพิมลไพบูลย์ (จันทานุกูล) จังหวัดนนทบุรี เพื่อสื่อสารความเข้าใจในเรื่องความมีน้ำใจกลับไปให้เด็กในรูปแบบของสื่อจำนวน 3 ชุด 1. น้ำใจ...ใจแบ่งปัน 2. น้ำใจ...ใจช่วยเหลือ 3. น้ำใจ...ใจเสียสละ ซึ่งจะประกอบไปด้วยหนังสือนิทาน สมุดระบายสี และของเล่นประกอบนิทาน

จากการสังเกตของคุณครูประจำชั้นตลอดการสอนในช่วงก่อนเริ่มทำกิจกรรมถึงพฤติกรรมความมีน้ำใจของเด็กที่แสดงออกพบว่า เด็กที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจมีเพียง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และเมื่อผู้วิจัยได้ทดสอบการแบ่งปันของเด็กก่อนเริ่มกิจกรรมพบว่าเมื่อเป็นสิ่งของที่ไม่สำคัญมาก เด็กมีการให้สิ่งของเป็นจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 โดยแบ่งปันหนังสือนิทานมากที่สุด แต่เมื่อเป็นสิ่งของที่มีความสำคัญกับตัวเด็ก เด็กมีการแบ่งปันของเป็นจำนวน 8 คน เป็นร้อยละ 26.67 จากการทดสอบส่วนหนึ่งเด็กยังมีความเขินอายและไม่กล้าแสดงออก ทำให้เห็นได้ว่าเมื่อเป็นสิ่งของที่เด็กรู้สึกว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญกับเด็ก ตัวเด็กจะไม่ค่อยอยากแบ่งปันให้กับคนอื่น ในกิจกรรมที่ 1 จากการถามเด็กก่อนเริ่มเล่านิทานว่ามีใครอยากฟังนิทานหรือไม่ เด็กทุกคนกระตือรือร้นและยกมือกันถ้วนหน้า แสดงให้เห็นว่า “นิทาน” เป็นสิ่งที่เด็กชอบ เมื่ออ่านนิทานจบได้ถามคำถามเด็ก เด็กสามารถตอบคำถามได้ครบถ้วน ชัดเจน พร้อมเพรียงกัน ทำให้เห็นว่าเด็กเข้าใจว่านิทานเรื่องนี้ต้องการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องอะไร จากกิจกรรมที่ 2 วาดภาพระบายสี ภาพจากจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กส่วนใหญ่หลังจากฟังนิทานเรื่อง “ต้อมใจดี” ส่วนใหญ่เด็กวาดสถานที่คือสวนส้มที่ประกอบไปด้วย คนมากสุด รองลงมาคือ ก้อนเมฆ และผลส้ม รูปแบบและความยาวของหนังสือนิทาน “ต้อมใจดี” หนังสือนิทานมีขนาด 19X21 เซนติเมตร จำนวน 16 หน้าพร้อมภาพประกอบไม่รวมปกหน้าและปกหลัง จากกิจกรรมที่ 3 ตัวละครที่ชอบ เด็กสามารถแยกแยะลักษณะความแตกต่างของตัวละครได้ไม่ว่าจะเป็น สูง-เตี้ย ผอม-อ้วน ใบหน้ากลม-ใบหน้าเรียว ตากลม-ตาเล็ก-ตาโต ใส่แว่น-ไม่ใส่แว่น มีกระ-ไม่มีกระ เป็นต้น จากกิจกรรมที่ 4 ระบายสีฉากที่ชอบจากนิทาน พบว่า ฉากที่เด็กชอบมากที่สุดคือฉากเตรียมของเพื่อนำไปแบ่งปันให้คนอื่นๆ ฉากช่วยเหลือคุณครูและฉากเสียสละชิงช้าให้เพื่อน กิจกรรมที่ 5 แบบทดสอบการแบ่งปันหลังทำกิจกรรม พบว่าเมื่อเป็นคนที่เด็กรู้จักและคุ้นเคยแล้ว เด็กส่วนใหญ่มีความรู้สึกอยากแบ่งปันสิ่งของให้กับต้อม สิ่งที่อยากแบ่งปันมากที่สุดคือ ขนม เมื่อจบกิจกรรม จากการสังเกตของคุณครูประจำชั้นตลอดกิจกรรมและหลังกิจกรรมถึงพฤติกรรมความมีน้ำใจของเด็กที่แสดงออกพบว่า เมื่อเป็นสิ่งของที่มีความสำคัญกับตัวเด็ก มีการแสดงออกถึงความมีน้ำใจเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 โดยเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงออกถึงการแบ่งปันและเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจแล้ว ทำให้เด็กมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น

สื่อเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจนั้นนอกจากการที่เด็กได้เรียนรู้ความมีน้ำใจทั้ง 3 ด้าน คือ 1. น้ำใจ...ใจแบ่งปัน 2. น้ำใจ...ใจช่วยเหลือ และ 3. น้ำใจ...ใจเสียสละ ผ่านหนังสือนิทาน เด็กยังได้ระบายสีภาพประกอบนิทาน และวาดรูปเสริมแต่งจินตนาการผ่านสมุดระบายสี พร้อมทั้งของเล่นประกอบนิทานยังช่วยกระตุ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้ในเรื่องของการมีน้ำใจเพิ่มมากขึ้น

การที่เด็กได้เรียนรู้คุณธรรมด้านความมีน้ำใจผ่านการอ่านและฟังอย่างเดียวนั้นถือว่ายังไม่เพียงพอ ตัวเด็กเองต้องได้เรียนรู้จากการสัมผัส การลงมือทำด้วยผ่านการกระตุ้นจากการจำและการย้ำ เมื่อต้องการให้เด็กรับรู้สิ่งที่ต้องการสื่อสาร ความเข้าใจเด็กและเด็กเข้าใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ การสร้างสรรค์นิทานจากความนึกคิดของผู้วิจัยเพียงอย่างเดียวนั้นไม่พอต้องผ่านจินตนาการ ผ่านอัตมโนทัศน์ของเด็กที่ถ่ายทอดออกมาด้วย ทั้งหมดรวบรวมออกมาเป็นตัวแบบสัญลักษณ์เพื่อนำมาสร้างหนังสือนิทาน เป็นเรื่องราวที่ได้สอดแทรกเพื่อนำคุณธรรมด้านความมีน้ำใจกลับไปให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจ และตัวละครที่เด็กได้รู้จักและคุ้นเคยแล้วนั้นทำให้เด็กเองก็อยากที่จะเป็นเหมือนกับตัวละครไม่ว่าจะเป็นผู้ให้หรือผู้รับก็ยิ่งทำให้เด็กอยากที่จะแบ่งปัน อยากที่จะช่วยเหลือรู้จักเสียสละมากขึ้น อีกทั้งสมุดระบายสี และของเล่นประกอบนิทาน ยังเป็นส่วนที่เสริมเพิ่มเติมเข้าไปให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

จิระนันท์ ชินพา. (2556). “ผลของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุธรรมชาติโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความสามารถการคิดเชิงเหตุผลและพฤติกรรมความร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย”. GRC (Graduate Research Conference) 2013, Khon Kaen University: 1262-1268.

ดวงกมล สังสกุลณีย์. (2552). “อัตมโนทัศน์ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด”. วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ธำรงค์ศักดิ์ นิ่มอนุสสรณ์กุล. (2555). *ออกแบบตัวละคร Character Design*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

ปวรี กาญจนภี. (2552). “การพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ โดยใช้การเรียนรู้จากตัวแบบมีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

ปิมปภา ร่วมสุขและคณะ. (2558). “การสร้างสื่อนิทานเพื่อพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจในเด็กปฐมวัย”. Veridian E-Journal, Silpakorn University ISSN 1906–3431 (มกราคม-เมษายน): 903-922.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.